

Zacznij
przygotowania
do matury już dziś

Zobacz fragment

strona 304

Kup vademecum

sklep.operon.pl/matura

Zobacz fragment

strona 26

Kup vademecum

sklep.operon.pl/matura

1

HENRYK SIENKIEWICZ, *POTOP*

Tytuł: *Potop* – odnosi się do wojny polsko-szwedzkiej, to oficjalna, historyczna nazwa

Czas akcji: 1656–1655

Historia w *Potopie*:

Tło historyczne w *Potopie* jest rozbudowane i powiązane z wielowątkową fabułą, uzależnioną – nawet w przypadku losów bohaterów fikcyjnych – od przebiegu wydarzeń historycznych. Wydarzenia te zostały w miarę wiernie ukazane, zgodnie ze stanem badań historycznych z czasów Sienkiewicza. Jednak w przypadku niektórych postaci historycznych pisarz kierował się preferencjami, jak w przypadku króla Jana Kazimierza, króla Szwecji Karola Gustawa czy Stefana Czarnieckiego.

Historyczną powieść Sienkiewicza wyróżnia skłonność do nadawania jej cech eposu. Co jest widoczne w sferze języka (porównania homeryckie, przenośnie, stałe epitety, poetyckość i plastyczność opisów) i w kreacji bohaterów. Zarówno w odniesieniu do *Potopu*, jak i całej trylogii można użyć określenia *carmen heroicum* – pieśni bohaterstwa. Sienkiewicz sławi bohaterstwo własnego narodu w szczególnie trudnych czasach historycznych, w momencie dziejowej próby. W literaturze światowej Sienkiewicza uważa się za znakomitego kontynuatora wielkiej tradycji epickiej, twórcę powieści historycznej tak wielkiej, jak eposy Homera. *Potop* do dziś jest najchętniej czytaną powieścią, o czym świadczą biblioteczne sondáže. O jego randze świadczy również fakt, że na jego podstawie został zrealizowany jeden z najlepszych polskich filmów, ze znakomitą obsadą.

Motywy:

- przemiany bohatera
- wojny
- zdrady
- winy i pokuty
- miłości
- ojczyzny
- króla
- rycerza
- pojedynku
- szlachty
- twierdzy
- kapłana

TIWIERDZA – budowla obronna, często wzniesiona na niedostępnym wzgórzu, otoczona lasem i fosą; symbol bezpieczeństwa, bywa postrzegana jako bezpieczny azyl; w symbolice biblijnej twierdzą jest wiara, która chroni przed demonami. W wyobrażeniach piekła często sięgano po motyw podziemnej twierdzy, z której nie było wyjścia. Duchowa twierdza – to wytworzenie w sobie systemu obronnego przed problemami, złem, nieprzyjazytnym otoczeniem.

W *Potopie* w twierdzę zamienia się klasztor paulinów na Jasnej Górze oblegany przez wojska szwedzkie w czasie wojny polsko-szwedzkiej (tzw. potop); dzięki bohaterskiemu czynowi Kmicica – wysadzenie głównego działu napastników – Szwedzi się wycofują. Jasnogórska twierdza jest symbolem oporu wojsk polskich, kluczowym motywem w powieści, miejscem, od którego swoją rehabilitację pod nazwiskiem Babiczca rozpoczyna uznany za zdrajcę Andrzej Kmicic.

Nawiązania:

Literatura:

- Jacek Kaczmarski, *Pan Kmicic*

Film:

- *Potop*, reż. Jerzy Hoffman

Jasna Góra, widok z lotu ptaka na założenie klasztorne paulinów

26 | POWTÓRKA Z GIMNAZJUM

na stronie 26

– *Potop* – trzecioosobowa narracja, szczegółowość opisów podkreślająca niezwykłość przestrzeni i doświadczenia bohatera, funkcja cytatów z łacińskiej i polskiej modlitwy – podkreślająca wspólnotę doświadczenia uczestników mszy, epitety i wyliczenia budujące nastrój powagi i patosu, nacechowane słownictwo podkreślające egzaltację bohatera i innych modlących się, sensualizm opisu, wrażenia słuchowe i wzrokowe;

Język polski. Poziom rozszerzony
Próbna Matura z OPERONEM i „Gazetą Wyborczą”

– *Chmurdalia* – narracja trzecioosobowa, ale personalna, z dominującą mową pozornie zależną, elementy języka potocznego (kolokwialność składni i słownictwa podkreślające desakralizację przestrzeni i rytuału, dygresyjność narracji obrazująca dekoncentrację, rozproszenie bohaterki, wtrącone pytania charakteryzujące bohaterkę jako osobę zapalczą, energiczną), nacechowane słownictwo opisujące prozaizację doświadczenia służące refleksji nad współczesną religijnością.

6. Podsumowanie, np.

– dostrzeżenie podobieństwa sytuacji i tożsamości miejsca (mającego szczególne znaczenie w polskiej tradycji i kulturze); dostrzeżenie różnic (dla bohatera *Potopu* udział w nabożeństwie jest źródłem nadziei i siły, dla bohaterki współczesnej powieści raczej atrakcją) i wskazanie ich źródła.

W zadaniu jest oceniana umiejętność tworzenia wypowiedzi pisemnej zgodnej z regułami jej organizacji, zachowującej zasady spójności znaczeniowej i logicznej, mającej czytelną kompozycję, będącej spójną i funkcjonalną pod kątem stylistycznym. Za zadanie przyznaje się maksymalnie **40 punktów**. Wypracowanie musi mieć nie mniej niż **300 wyrazów**.

Wypowiedź pisemna jest sprawdzana zgodnie z kryteriami podanymi w *Informatorze o egzaminie maturalnym z języka polskiego od roku szkolnego 2014/2015* (www.cke.edu.pl).

Kryteria oceny interpretacji porównawczej	Zasady przyznawania punktów	Liczba punktów
Koncepcja porównywania utworów	Oceniając pracę pod względem koncepcji porównywania utworów, bierze się pod uwagę jej niesprzeczność z utworami oraz skalę spójności. Istotne jest również to, czy zdający odnajduje sensy niedosłowne w utworze. – 6 pkt – koncepcja niesprzeczna z utworami i spójna – 4 pkt – koncepcja niesprzeczna z utworami i częściowo spójna – 2 pkt – koncepcja częściowo sprzeczna z utworami – 0 pkt – koncepcja sprzeczna z utworami lub brak koncepcji	0–6
Uzasadnienie tezy interpretacyjnej	Oceniając pracę pod względem uzasadnienia tezy interpretacyjnej, bierze się pod uwagę, czy jest: – trafne i pogłębione – znajduje potwierdzenie nie tylko w tekstach, lecz także w kontekstach. – 12 pkt – uzasadnienie trafne i pogłębione – 8 pkt – uzasadnienie trafne, ale niepogłębione – 4 pkt – uzasadnienie częściowo trafne – 0 pkt – brak trafnych argumentów uzasadniających interpretację porównawczą	0–12

Język polski. Poziom rozszerzony
Próbna Matura z OPERONEM i „Gazetą Wyborczą”

Kryteria oceny interpretacji porównawczej	Zasady przyznawania punktów	Liczba punktów
Poprawność rzeczowa	<p>Oceniając pracę pod względem poprawności rzeczowej, bierze się pod uwagę liczbę błędów rzeczowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2 pkt – brak błędów rzeczowych - 0 pkt – jeden błąd rzeczowy lub więcej błędów rzeczowych <p>Błąd kardynalny to błąd wskazujący na nieznaną treść tekstu kultury oraz kontekstów, do których odwołuje się zdający.</p>	0–2
Zamysł kompozycyjny	<p>Oceniając pracę pod względem zamysłu kompozycyjnego, bierze się pod uwagę:</p> <ul style="list-style-type: none"> - funkcjonalność segmentacji – czy zostały wyodrębnione w tekście (językowo i graficznie) części pracy oraz akapity, - uporządkowanie tekstu – czy wyodrębnione części i akapity zostały logicznie uporządkowane. <ul style="list-style-type: none"> - 6 pkt – kompozycja funkcjonalna - 3 pkt – zaburzenia funkcjonalności kompozycji - 0 pkt – brak zamysłu kompozycyjnego 	0–6
Spójność lokalna	<p>Oceniając pracę pod względem spójności lokalnej, bierze się pod uwagę zgodność logiczną i gramatyczną między sąsiadującymi zdaniami w akapitach.</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2 pkt – pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenie spójności - 1 pkt – znaczne zaburzenie spójności - 0 pkt – wypowiedź niespójna 	0–2
Styl tekstu	<p>Oceniając pracę pod względem stylu tekstu, bierze się pod uwagę jego stosowność, zachowanie zasady decorum.</p> <ul style="list-style-type: none"> - 4 pkt – styl stosowny - 2 pkt – styl częściowo stosowny - 0 pkt – styl niestosowny 	0–4
Poprawność językowa	<p>Oceniając pracę pod względem poprawności językowej, bierze się pod uwagę liczbę i wagę błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych.</p> <ul style="list-style-type: none"> - 4 pkt – brak błędów lub nieliczne błędy nierażące - 2 pkt – liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące - 0 pkt – liczne błędy rażące 	0–4
Poprawność zapisu	<p>Oceniając pracę pod względem poprawności zapisu, bierze się pod uwagę liczbę oraz wagę błędów ortograficznych i interpunkcyjnych.</p> <ul style="list-style-type: none"> - 4 pkt – zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące - 2 pkt – liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące - 0 pkt – liczne błędy rażące 	0–4

- ▶ musi najpierw rozpoznać sens załączonego do polecenia tekstu, określić jego problematykę, odnaleźć elementy znaczące dla odczytania utworu, a następnie wyszukać odpowiednie konteksty (teksty kultury) przydatne do opracowania zagadnienia wskazanego w poleceniu, a więc porównać funkcjonowanie tych samych motywów w różnych tekstach kultury.

INTERPRETACJA TEKSTU POETYCKIEGO

Zadanie składa się z polecenia i utworu poetyckiego lub jego fragmentu.

Praca interpretacyjna powinna polegać na przedstawieniu propozycji odczytania utworu poetyckiego, czyli zaprezentowaniu zrozumianych przez zdającego sensów tekstu. Zadaniem zdającego jest uzasadnienie postawionej tezy / hipotezy interpretacyjnej, za pomocą argumentów pozwalających na jej uprawnienie. Uzasadnienie powinno znajdować potwierdzenie nie tylko w tekście, ale także w kontekstach (np.: biograficznym, historycznoliterackim, filozoficznym, kulturowym).

Część argumentacyjna powinna zawierać ustalenia analityczne dotyczące na przykład:

- elementów dostrzeżonej w utworze sytuacji komunikacyjnej;
- kompozycji tekstu oraz jej funkcji;
- cech stylu wypowiedzi i użytych w niej środków językowych (zwłaszcza artystycznych) oraz ich funkcji;
- dosłownych i niedosłownych znaczeń poszczególnych elementów utworu (w tym jego tytułu), zwłaszcza metaforycznych, alegorycznych i symbolicznych;
- przynależności gatunkowej tekstu;
- kreacji świata przedstawionego (w tym funkcji motywów literackich występujących w przeczytanym tekście).

Praca interpretacyjna powinna zawierać wyprowadzone z tych ustaleń wnioski, służące osiągnięciu głównego celu pracy, czyli zaprezentowaniu odczytania dzieła.

Zdający może zbudować wypowiedź w rozmaity sposób: w porządku linearnym, prowadzącym od poszczególnych ustaleń analitycznych do wniosków natury ogólnej; w porządku linearnym prowadzącym od postawienia tezy / hipotezy poprzez prezentację argumentów w postaci ustaleń szczegółowych, po sformułowanie wniosku; w porządku nielinearnym – zgodnie z pojawiającymi się skojarzeniami, rozszerzającymi krąg ustaleń lub je zawężającymi i pogłębiającymi. Interpretacja tekstu poetyckiego powinna przybrać formę dłuższej wypowiedzi argumentacyjnej. Ma ona służyć sprawdzeniu umiejętności zdającego z zakresu tworzenia wypowiedzi pisanej, zgodnie z podstawowymi regułami jej organizacji, zachowującej zasady spójności znaczeniowej i logicznej, posiadającej czytelną kompozycję, a także spójnej, stosownej i funkcjonalnej pod względem stylistycznym. Wypracowanie nie może liczyć mniej niż 250 słów.

Zdający, realizując tę formę wypowiedzi, ma wykazać się umiejętnościami i opisanymi w podstawie programowej, na poziomie wymagań szczegółowych z zakresu analizy i interpretacji tekstów kultury.

POZIOM ROZSZERZONY

ZR

Egzamin maturalny z języka polskiego w części pisemnej na poziomie rozszerzonym sprawdza umiejętność dokonywania interpretacji porównawczej utworów literackich lub tworzenia wypowiedzi argumentacyjnej (w formie wybranej przez zdającego, np. rozprawki lub szkicu), wymagającej odniesienia się do tekstu historycznoliterackiego, teoretycznoliterackiego albo krytycznoliterackiego.

CHARAKTERYSTYKA EGZAMINU PISEMNEGO NA POZIOMIE ROZSZERZONYM

Podczas egzaminu zdający otrzymuje jeden arkusz egzaminacyjny zawierający 2 tematy wypracowania do wyboru, w tym jeden wymagający napisania wypowiedzi argumentacyjnej, drugi – interpretacji porównawczej dwóch tekstów literackich. Zdający realizuje jeden, wybrany przez siebie temat.

Na napisanie wypracowania zdający ma 180 minut.

WYPOWIEDŹ ARGUMENTACYJNA

Zadanie składa się z polecenia i tekstu teoretycznego (krytycznoliterackiego, historycznoliterackiego lub teoretycznoliterackiego).

Wypowiedź argumentacyjna na poziomie rozszerzonym jest formą wypowiedzi pisemnej, w której od ucznia wymaga się:

- rozumienia załączonego do polecenia tekstu krytycznoliterackiego, historycznoliterackiego lub teoretycznoliterackiego;
- określenia głównego problemu przedstawionego w tekście;
- rozważenia i oceny rozwiązania problemu, które przedstawił autor tekstu;
- odwołania się do załączonego tekstu oraz do innych, wybranych przez ucznia tekstów kultury;
- przygotowania wypowiedzi pisemnej (np. w formie rozprawki lub szkicu), którą powinien cechować widoczny zamysł kompozycyjny, wyrażający się w funkcjonalnej segmentacji i uporządkowaniu tekstu ze względu na wybrany przez zdającego gatunek wypowiedzi.

Wypracowanie nie może liczyć mniej niż 300 słów.

Egzamin ustny | 303

na stronie 303

Zobacz fragment

strona 303

Kup vademecum

sklep.operon.pl/matura

7

4.1. Czwórka z własnego stanowiska argumentacji teoretycznej, szkicu, np.:

- przywołanie twórczości Flauberta (*Pani Bovary*) i/lub Dostojewskiego (*Zbrodnia i kara*) jako przykładów dzieł ukazujących obecność różnych przejawów głupoty i zła w świecie, które jednak nie promują ani głupoty, ani zła, ale skłaniają do refleksji nad nimi;

► **Gatunek: nowela** – różna jednak budową od noweli pozytywistycznej; używane jest również określenie gatunku: szkic powieściowy.

TYTUŁ I KOMPOZYCJA

Jądro ciemności – może oznaczać zło tkwiące w człowieku lub środek czarnego kontynentu, niedostępny i obcy białemu człowiekowi

Kompozycja:

- **narrator** – jest dwóch narratorów i podwójny rodzaj narracji; pierwszy narrator tak zwany bezpośredni prezentuje sytuację i wprowadza Marlowa, który przejmuje narrację; Marlow jest jednocześnie bohaterem noweli, uczestnikiem wydarzeń, który prezentuje różne spojrzenia na Kurtza i próbuje dociec prawdy o nim; narracja jest retrospektywna, narrator opowiada o tym, co już się stało
- **czas i miejsce akcji:** akcja właściwa rozgrywa się około 1890 roku w Kongo Belgijskim, oraz na pokładzie statku na Tamizie w jakiś czas po tym, co wydarzyło się w Kongo

TREŚĆ I PROBLEMATYKA

Na pokładzie statku stojącego przy nabrzeżu Tamizy, kapitan Marlow opowiada o swojej podróży do Kongo Belgijskiego i o Kurtzu – któremu miał przyjąć z pomocą. Podróż obfituje w tajemnicze i groźne zdarzenia. Gdy wreszcie Marlow z załogą dociera do celu podróży, okazuje się, że Kurtz jest dla tubylców bóstwem; panem ich życia i śmierci, słyszącym z okrucieństwa, chciwości i bezwzględności. Kurtz jest ciężko chory, Marlow siłą zabiera go na statek. W czasie drogi powrotnej Kurtz umiera, przed śmiercią daje Marlowowi pakiet z dokumentami. Marlow część dotyczącą spraw zawodowych oddaje przedstawicielom spółki, a dokumenty prywatne – narzeczonej Kurtza, której nie mówi o jego moralnym upadku, kłamie, że Kurtz

umarł z imieniem narzeczonej na ustach. Zataił prawdę o okrutnych rządach Kurtza w kolonii i jego murzyńskiej kochance.

Problematyka:

- moralny upadek człowieka
- kolonizacja

MOTYWY

- zła
- podróży
- morza
- statku
- śmierci
- kobiety
- przemiany bohatera
- Afryki

Afryka – tak zwany czarny ląd – kontynent, którego popularność w literaturze przypada na czasy odkryć geograficznych oraz przede wszystkim na wiek XIX i XX. Afryka jest w literaturze egzotycznym lądem, pełnym tajemnic, ale także – jak u Conrada – symbolem zła, ciemności. Podróż Marlowa do kongijskiej dżungli rzeką Kongo jest dla niego niczym zejście w głąb ziemi – do jądra ciemności. Sądzę o czarnym lądzie wypowiada sam Marlow:

Byliśmy wędrowcami na prehistorycznej ziemi, na ziemi która miała wygląd nieznaną planetę. Mogliśmy wyobrazić sobie, że jesteśmy pierwszymi ludźmi, obejmującymi w posiadanie przekłete dziedzictwo [...]. Ziemia wydawała się niezmiernie.

NAWIĄZANIA I KONTYNUACJE

Literatura:

- Ryszard Kapuściński, *Heban, Cesarz*

Film:

- *Jądro ciemności*, reż. Nicolas Roeg
- *Czas Apokalipsy*, reż. Francis Ford Coppola

NA MATURZE

- Czy usprawiedliwiasz i rozumiesz kłamstwo, mające oszczędzić uczucia drugiego człowieka? Rozważ problem i uzasadnij swoje stanowisko, odwołując się do podanych fragmentów *Jądra ciemności* Conrada, całej powieści i innego znanego ci tekstu kultury. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 słów.
- Czy obcowanie ze złem i odcięcie od cywilizacji jest wytłumaczeniem dla „zarażenia złem”? Rozważ problem i uzasadnij swoje stanowisko, odwołując się do podanych fragmentów *Jądra ciemności* Conrada, całej powieści i innego znanego ci tekstu kultury. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 słów.

ZADANIA DOMOWE

1. Zinterpretuj tytuł utworu Josepha Conrada. Przywołaj inne dzieła literackie, które mają metaforyczne tytuły. Wyjaśnij znaczenie tych tytułów.
2. Przedstaw sposób ujęcia motywu Afryki i jego funkcje w *Jądrze ciemności*.
3. Jakie są konsekwencje zanegowania ludzkiej moralności przez człowieka? Rozważ temat, odwołując się do *Jądra ciemności* oraz innych utworów literackich.

ed-
ow,
oże

abi-
zny

pać

zja,
nal-

mi-

na
ów

Zobacz fragment

strona 167

Kup vademecum

sklep.operon.pl/matura

3

Język polski. Poziom rozszerzony
Próbna Matura z OPERONEM i „Gazetą Wyborczą”

Kryteria oceny wypowiedzi argumentacyjnej	Zasady przyznawania punktów	Liczba punktów
Poprawność rzeczowa	Oceniając pracę pod względem poprawności rzeczowej, bierze się pod uwagę liczbę błędów rzeczowych. – 2 pkt – brak błędów rzeczowych – 0 pkt – jeden błąd rzeczowy lub więcej błędów rzeczowych Błąd kardynalny, to błąd wskazujący na nieznaną treść tekstu kultury oraz kontekstów, do których odwołuje się zdający.	0–2
Zamysł kompozycyjny	Oceniając pracę pod względem zamysłu kompozycyjnego, bierze się pod uwagę: – funkcjonalność segmentacji – czy zostały wyodrębnione w tekście (językowo i graficznie) części pracy oraz akapity, – uporządkowanie tekstu – czy wyodrębnione części i akapity zostały logicznie uporządkowane. – 6 pkt – kompozycja funkcjonalna – 3 pkt – zaburzenia funkcjonalności kompozycji – 0 pkt – brak zamysłu kompozycyjnego	0–6
Spójność lokalna	Oceniając pracę pod względem spójności lokalnej, bierze się pod uwagę zgodność logiczną i gramatyczną między sąsiadującymi zdaniami w akapitach. – 2 pkt – pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenie spójności – 1 pkt – znaczne zaburzenie spójności – 0 pkt – wypowiedź niespójna	0–2
Styl tekstu	Oceniając pracę pod względem stylu tekstu, bierze się pod uwagę jego stosowność, zachowanie zasady decorum. – 4 pkt – styl stosowny – 2 pkt – styl częściowo stosowny – 0 pkt – styl niestosowny	0–4
Poprawność językowa	Oceniając pracę pod względem poprawności językowej, bierze się pod uwagę liczbę i wagę błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych. – 4 pkt – brak błędów lub nieliczne błędy nierażące – 2 pkt – liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące – 0 pkt – liczne błędy rażące	0–4
Poprawność zapisu	Oceniając pracę pod względem poprawności zapisu, bierze się pod uwagę liczbę oraz wagę błędów ortograficznych i interpunkcyjnych. – 4 pkt – zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące – 2 pkt – liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące – 0 pkt – liczne błędy rażące	0–4

Język polski. Poziom rozszerzony
Próbna Matura z OPERONEM i „Gazetą Wyborczą”

Kryteria oceny wypowiedzi argumentacyjnej	Zasady przyznawania punktów	Liczba punktów
<p>Niezależnie od stopnia realizacji poszczególnych podkryteriów zdający:</p> <ul style="list-style-type: none"> – otrzymuje 0 punktów w pozostałych kategoriach, jeżeli przyznano 0 punktów w kategorii określenie problemu, – nie otrzymuje punktów w pozostałych kategoriach, jeżeli otrzymał 3 punkty w kategorii określenie problemu, a 0 punktów za sformułowanie stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu, – otrzymuje punkty tylko w kategoriach: określenie problemu, sformułowanie stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu i poprawność rzeczowa, jeśli praca składa się z mniej niż 300 słów. <p>Praca zostaje zdyskwalifikowana w przypadku pojawienia się błędu kardynalnego.</p>		

TWÓJ KOD DOSTĘPU

DB3F79C95

Wybierz

Zdecydowanie
NAJLEPSZY SERWIS DLA
MATURZYSTÓW
 WWW.GIELDAMATURALNA.PL

DLA CIEBIE:

- WIĘCEJ ZADAŃ
- PEŁEN DOSTĘP do całego serwisu przez 2 tygodnie*!

- 1 Zaloguj się na gieldamaturalna.pl
- 2 Wpisz swój kod
- 3 Odblokuj dostęp do bazy tysięcy zadań i arkuszy
- 4 Przygotuj się do matury z nami!

* Kod umożliwia dostęp do wszystkich materiałów zawartych w serwisie gieldamaturalna.pl przez 14 dni od daty aktywacji (pierwsze użycie kodu). Kod należy aktywować do dnia 31.12.2016 r.

Najlepsze zakupy przed egzaminem!

TESTY, VADEMECUM
I PAKIETY 2017

